

Παρουσίαση της συλλεκτικής έκδοσης «Τα γλυπτά του Παρθενώνα»

Άλκηστις Χωρέμη-Σπεισιέρη

Εκδ. Έφερος (σχήμα 27 x 27 εκ., 240 σελ.), Αθήνα 2004

Ο Παρθενώνας, δημιούργημα της υψίστης στιγμής της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, έργο του πιο διάσημου πολιτικού της αρχαιότητας Περικλή, είναι μνημείο μοναδικής τεχνικής και καλλιτεχνικής τελειότητας και έχει ιδιαίτερο συμβολισμό για όλο τον πολιτισμένο κόσμο. Διακρίνεται για τις αναλογίες του και τις εκπληκτικές του, αλλά κυρίως για τον αερέπραστος τέχνης γλυπτό του διάκοσμο που ήταν αρμονικά και σχεδόν αναπόσπαστα της αναδόμησής του. Στα αστάγματα συνθέσει με ολόκληρα αγάλματα εικόνες σπηγές από τοπικούς μύθους της Αττικής, οι οποίοι σχετίζονταν με τη λατρευόμενη στο ναό θεά Αθηνά, στις μετόπες αναγλύφες παραστάσεις από μυθικούς αγώνες των Ελλήνων, ενώ στη ζωφόρο η ανάγλυφη απεικόνιση ενός πραγματικού γεγονότος από τη ζωή της πόλης, η πομπή κατά την εορτή των Μεγάλων Παναθηναίων, προς τιμήν της πολιούχου της πόλης θεάς Αθηνάς. Όλος αυτός ο πλούτος της διακόσμησης, που ήταν σπάνιος για ναό της κλασικής εποχής, δεν είχε ως μόνο σκοπό τη λατρεία της πολιούχου θεάς, αλλά και τον ύμνο της δόξης και της υπεροχής της πόλης, ιδίως μετά τη νίκη των Αθηνών κατά των Περσών, το θρίαμβο των ανθρωπίνων αξιών έναντι της βαρβαρικής βιολογίας.

Ο Παρθενώνας, παρά τις ανά τους αιώνες περιπέτειες, καταστροφές παντός είδους και μετασκευές, δεν έπαψε να διατηρεί τη λάμψη του και να κινεί το ενδιαφέρον του πνευματικού κόσμου, όπως μαρτυρούν οι επισκέψεις τόσο πολλών και διάσημων περιηγητών από το 15ο αιώνα και μετά, οι οποίοι σχεδίαζαν ή απεικόνιζαν ζωγραφικά το αρχιτεκτονικό, αλλά κυρίως τον γλυπτό του διάκοσμο, του οποίου η καλλιτεχνική και συμβολική αξία ήταν και παρέμεινε ως σήμερα αναλλοίωτη. Χάρis ούτ'αλλά τα σχέδια, ιδιαίτερα του J. Carrey που έγιναν το 1674, πριν από τη μεγάλη καταστροφή του ναού από τον Μοροζίνι (1687), και την απομάκρυνση του 60% περίπου του γλυπτού διακόσμου από τον λόρδο Elgin (1801-1804), κάποτε η μεγάλη δυτική ή ανααναρχολογήση του σε μεγάλο βιβλίο. Οσάυτη η μετέωλη διασπορά των γλυπτών δεν επέτρεπε την πραγματική ανασύσταση του συνόλου του σωζόμενου γλυπτού διακόσμου, του οποίου η επανένωση είναι αίτημα της πλειονότητας των επιστημόνων.

Οι εκδόσεις «Έφερος», αφού εξεστράφησαν σε διάφανες όλο το φωτογραφικό υλικό των Παρθενωνικών γλυπτών που βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο και στη συνέχεια εκείνων που βρίσκονται στο Λούβρο, είχαν την πρωτοβουλία να εκδώσουν σε έναν συλλεκτικό τόμο όλα σχεδόν τα γλυπτά του Παρθενώνα, της Ακρόπολης, του Βρετανικού Μουσείου και του Λούβρου. Το εγχείρημα πραγματοποιήθηκε την πιο κατάλληλη στιγμή, όταν άρχισε να δίνεται το πρόσωπο φως για την πολυπόθητη ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολεως και να εντείνεται διεθνώς το κίνημα υπέρ της αποκατάστασης των γλυπτών στο φυσικό τους περιβάλλον στην Ακρόπολη. Ήταν δηλαδή η κατάλληλη στιγμή να παρουσιαστεί ο όγκος και το μέγεθος αυτού του μοναδικής τέχνης γλυπτού συνόλου και κυρίως να καταστούν αντιληπτά ο κατακερματισμός του και η διασπορά του, ώστε να ευαισθητοποιηθεί και το ευρύτερο κοινό για την ανάγκη συνένωσής του.

Αυτό, νομίζω, επιτυγχάνεται με τον καλύτερο τρόπο στην έκδοση αυτή, στην οποία παρουσιάζονται τα γλυπτά που βρίσκονται στην Ακρόπολη σε συστηματικό με εκείνα που βρίσκονται σε άλλα μουσεία, καθώς και με τη θέση τους πάνω στον Παρθενώνα, απεικονίζοντας ορισμένα από αυτά, που δεν έχουν αφαιρεθεί, επάνω στο ναό. Έτσι, γίνεται σαφές ότι τα Παρθενωνικά γλυπτά δεν είναι ανεξάρτητα αριστουργήματα τέχνης αλλά αρχιτεκτονικά στοιχεία του Παρθενώνα, του τελευταίου δωρικού ναού της αρχαίας ελληνικής κλασικής αρχιτεκτονικής, ο οποίος αποτέλεσε σύμβολο δημοκρατίας, ελευθερίας και πολιτισμού, κληρομένο μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς από την UNESCO.

Η οργάνωση και διάβρωση των ενόπιων της έκδοσης και της εικονογράφησης τους έγινε από τη συγγραφέα. Τα πρώτα τρία κεφάλαια αναφέρονται συνοπτικά στην ιστορία της Ακρόπολης, στην

ιστορία του Παρθενώνα και του γλυπτού του διακόσμου γενικά, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα κύρια κεφάλαια με την πλούσια εικονογράφηση, που εισάγουν τον αναγνώστη στις τρεις μεγάλες ενότητες των Παρθενωνικών γλυπτών: στις μετόπες, τα αστάγματα και τη ζωφόρο.

Οι μετόπες της νότιας πλευράς, οι οποίες στην πλειονότητά τους βρίσκονται στο Βρετανικό Μουσείο, παρουσιάζονται καθεμιά χωριστά, σε μεγάλο μέγεθος, με αναλυτικά κειμενολεξάντα στη γειτονική σελίδα, όπου εικονίζονται και τυχόν τμήματα που βρίσκονται σε άλλα Μουσεία. Από τις μετόπες των άλλων τριών πλευρών που βρίσκονται στην Ακρόπολη, εικονίζονται οι καλύτερα διατηρούμενες, ορισμένες μάλιστα επάνω στον Παρθενώνα, ανάμεσα στα τριγύλιμα, θέλοντας να δείξουμε στον αναγνώστη και τη θέση τους επάνω στο μνημείο.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αγάλματα των δύο αστωμάτων, κατά τη σειρά που εικονίζονται στα σχέδια του Carrey. Ορισμένες μορφές μάλιστα σε συσχέτιση μεταξύ τους, σε ανοίγματα σελίδων, όπως ο ανακεκλιμένος ναυαγικός θεός Διώνυσος απέναντι από τα άλογα του άρματος του Ήλιου που ανατέλλει, οι δύο τριάδες γυναικείων μορφών στις δύο κερκίδες του ανατολικού αστωμάτος, και η Ξελήνη με το πανέμορφο όλογο από το τέθριππο όρμα της. Με το ίδιο περίπου σκεπτικό παρουσιάζονται και οι μορφές του δυτικού αστωμάτος.

Τέλος, οι λίθοι της ζωφόρου παρουσιάζονται κατά πλευρά, σε μικρογραφικό ανάπτυγμα, ενώ εικονίζονται σε μεγάλο μέγεθος οι καλύτερα διατηρούμενοι και κυρίως εκείνοι της δυτικής ζωφόρου, που συντηρήθηκαν πρόσφατα με ακτίνες laser από φυσικούς του Ινστιτούτου Τεχνολογίας και Έρευνας της Κρήτης και συντηρήτες της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολεως. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι ο παραλληλισμός των πιο χαρακτηριστικών ομάδων της βόρειας και νότιας πλευράς (ιππείς, σκαφηφόροι, ζώνου που βαδίζουν για τη θύρα), με αντίψη διάταξη των απεικονιστών τους σε ανοίγματα γειτονικών σελίδων. Ανάλογη είναι και η διάταξη των εικόνων των ομάδων ηρώων και γυναικών επακρωθέντων της κεντρικής σκηνής της παράδοσης του πέπλου της θεάς Αθηνάς, που αποτελεί την αποκορύφωση της πομπής. Ο τόμος τελειώνει με τον επίλογο και επηλεγμένα βιβλιογραφία.

Πολύτιμη στην εικονογράφηση ήταν η συμβολή του προικισμένου, καλλιτέχνη φωτογράφου Ζωγράφου Μαυρομμάτη, στον οποίο οφείλονται οι φωτογραφίες της Ακρόπολης, του Παρθενώνα και των γλυπτών που βρίσκονται στην Ακρόπολη, καθώς και οι φωτογραφίες προτάξιατων και αναπαραστάσεων.

Ο ιδιαίτερα καλαίσθητος και ευρηματικός σχεδιασμός της εικαστικής πλαισίωσης των εικόνων, των κειμένων και των αναπτυγμάτων οφείλεται στον Ηλία Νταλακίδη. Η επεξεργασία των εικόνων σε ειδικούς τεχνικούς με την εποπτεία του κ. Γ. Κονταδάκη, ενώ η επιμέλεια των κειμένων στον κ. Ν. Χατζηγεωργίου. Η μετάφραση, πιστή αλλά ταυτόχρονα γλαφυρή, οφείλεται στην κ. Αλεξάνδρα Ντούλια.

Έχοντας διεξελέξει κανείς το βιβλίο αυτό θα έχει βασιμεία την τελειότητα και ιδίως την ομορφιά των Παρθενωνικών γλυπτών, θα έχει ενημερωθεί για την ιστορία, τις περιπέτειες του ναού και του γλυπτού του διακόσμου, καθώς και της διάφορες ερμηνείες των εικονιστικών θεμάτων. Παράλληλα, θα έχει σαφώς αντιληφθεί τον κατακερματισμό και τη διασπορά του μεγάλου αυτού γλυπτού συνόλου σε διάφορα μέρη, κυρίως όμως μεταξύ Ελλάδας και Βρετανίας, και θα έχει πείσει για την επιτακτική ανάγκη της επανένωσής τους στον τόπο όπου ανήκουν, στο φυσικό τους περιβάλλον, στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, σε άμεση γειτνίαση και οπτική επαφή με τον Παρθενώνα, από όπου προέρχονται.

Η επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα δεν είναι υπόθεση των Ελλήνων μόνον, αλλά υπόθεση όλου του πολιτισμένου κόσμου, που έχει χρέος να προβάλλει τη σημασία των πολιτιστικών αγαθών και ιδίως την αδιάσπαστη και αδιαίρετη ενότητά τους.